

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

PROCESSOS CLAU O OPERATIUS DE LA FASE D'ESTUDI

Anàlisi, valoració i pronòstic

BCN

III. ANÀLISI,
VALORACIÓ
I PRONÒSTIC

PRESENTACIÓ, MAPA GENERAL, PROCESSOS ESTRATÈGICS I DE SUPORT

PROCESSOS CLAU O OPERATIUS DE LA FASE D'ESTUDI

Entrada i anàlisi
d'informació
Procés I

Primera entrevista
i exploració
diagnòstica
Procés II

Anàlisi, valoració
i pronòstic
Procés III

Pla d'intervenció
(pla de millora / acords COSE)
i devolució a la família
Procés IV

Direcció

Àrea de Drets Socials

Coordinació tècnica

Departament de Planificació i Processos.
Àrea de Drets Socials

Departament de Família i Infància.
Àrea de Drets Socials

Equip de treball

Maica Comellas, Rosa Alemany, Teresa Pastó,
Núria Amado, Jordi León, Susana Martín,
Laura Gil, Carmina Català, Marta Sánchez
i Àngels Campos

Coordinació de l'edició

Departament de Comunicació.
Àrea de Drets Socials

Maig de 2017

PRESENTACIÓ

Aquesta part del document es dedica a aprofundir en la concreció de cada un dels processos clau o operatius. Tal com s'ha exposat en el primer document, els processos operatius són els que estan relacionats directament amb la prestació del servei. Reflecteixen les fases de treball que preveu l'organització, amb les tasques que s'han de dur a terme en cada fase.

Cal tenir present, com s'ha dit en la introducció, que s'aborda només el desplegament de l'anàlisi dels processos relacionats amb la fase d'entrada, estudi, valoració diagnòstica i elaboració de l'informe corresponent, tot i que l'actuació de l'EAlA continua amb la fase d'intervenció i fins al tancament.

Pel que fa a aquests processos, cada un s'analitza de la manera següent i per mitjà de la documentació que s'exposa a continuació:

1. Fitxa del procés.

Fitxa on queda recollida, de manera sintètica, la informació clau sobre el procés que s'analitza. S'hi recullen: l'objectiu del procés, la seva definició o descripció, les entrades i les sortides (les activitats que inicien el procés i les activitats que es generen a partir d'aquest i donen lloc al següent), els agents implicats (agents responsables, equip de procés i altres agents implicats), indicador/s per mesurar o fer seguiment del procés, documentació de referència i eines informàtiques de suport.

2. Diagrama de flux i relat del procés.

- Representació gràfica de les accions implicades en el procés, expressades en l'ordre en què se succeeixen i representades amb els símbols corresponents al significat de cada acció (decisió, activitat o operació, emmagatzematge, etc.). Aporta una visualització ràpida i general del procés.
- El diagrama de flux s'acompanya amb una explicació escrita del procés, que permet explicar, amb més profunditat, les accions i tasques importants que cal realitzar.

3. Desenvolupament tècnic i documentació associada (protocols, informes, guions, etc.) directament relacionats amb el procés.

Dóna les directrius tècniques i les referències conceptuals sobre les accions que s'han de dur a terme per assolir els objectius d'atenció i actuació, tot seguint el marc estratègic (normatiu, competencial, de planificació i organitzatiu) establert.

3

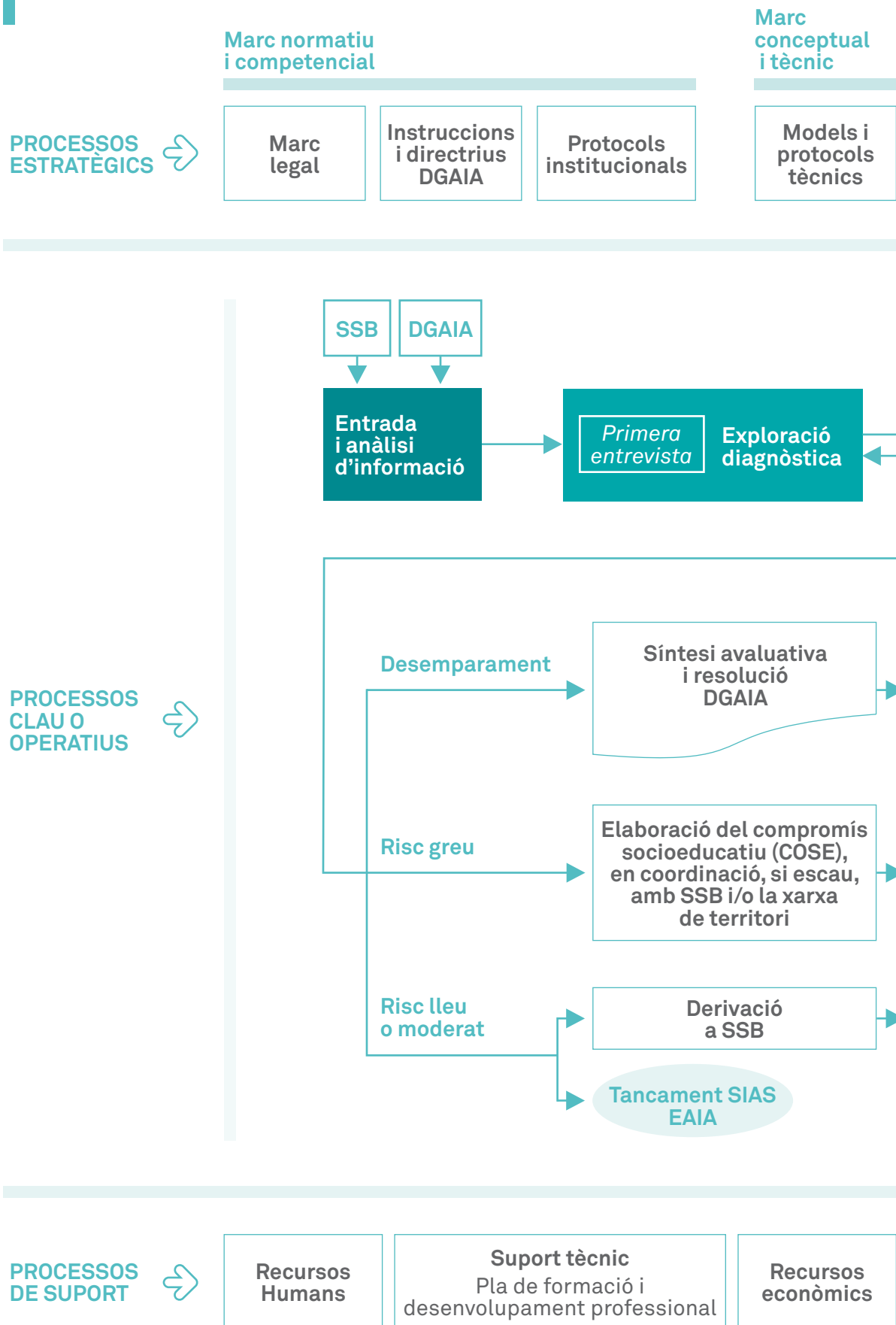
Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAlA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

MAPA GENERAL DE PROCESSOS DELS EAIA

4

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

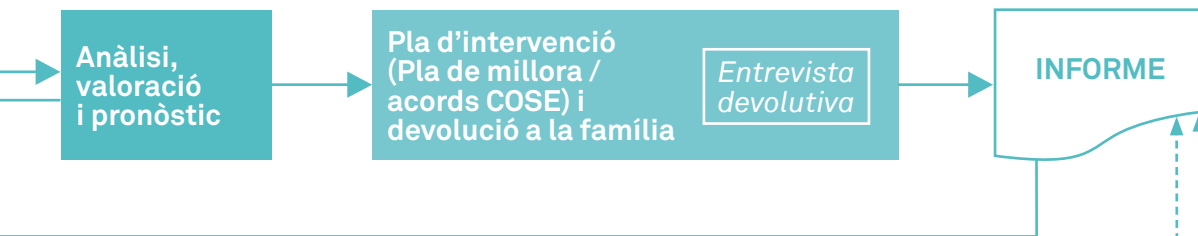
Anàlisi, valoració i pronòstic

Models teòrics orientadors

Marc planificador

Estructura organitzativa dels EAIA

Model de seguiment i avaluació

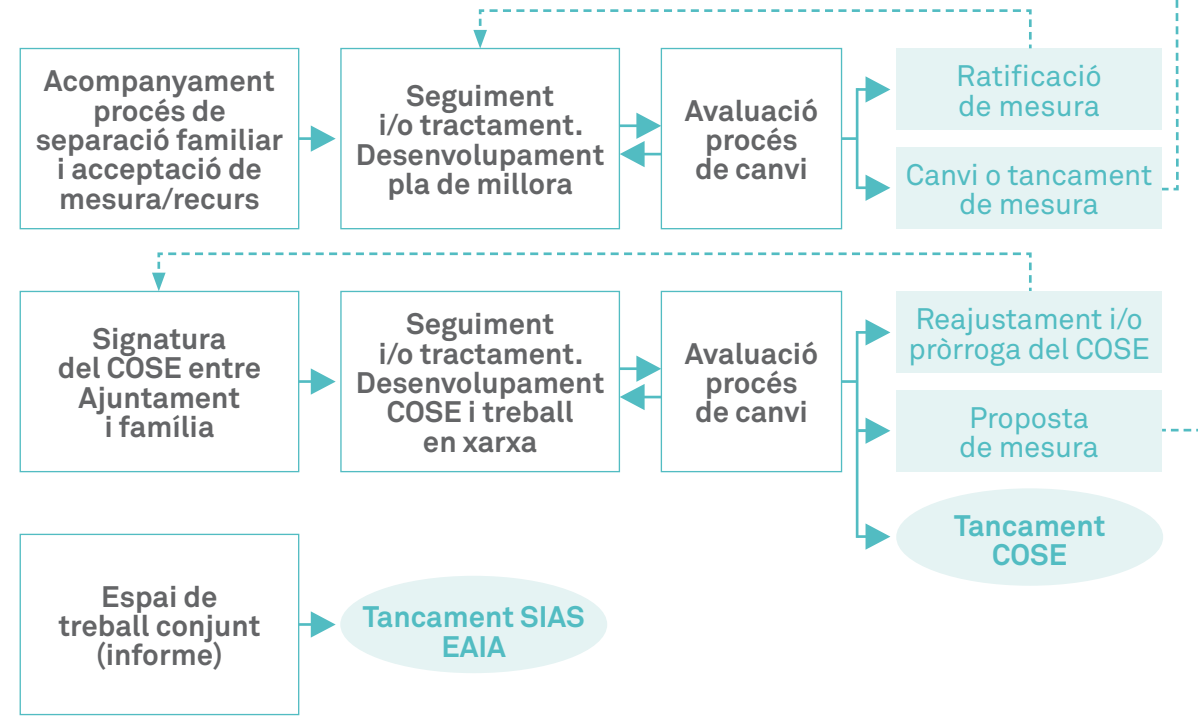
5

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Recursos informàtics

Comunicació i imatge

Drets Socials

Els processos
tècnics dels
Equips d'Atenció
a la Infància i
l'Adolescència
(EAIA)

Processos clau o
operatius de la fase
d'estudi

Anàlisi, valoració
i pronòstic

ÍNDIX

3. ANÀLISI, VALORACIÓ I PRONÒSTIC	9
3.1. Fitxa de procés	9
3.2. Diagrama de flux i relat del procés d'anàlisi, valoració i pronòstic	10
3.3. Desenvolupament tècnic i documentació associada (protocols, informes, guions, etc.) directament relacionats amb el procés	14
3.3.1. Inici del procés: reunió de l'Equip Interdisciplinari per a l'anàlisi, valoració i pronòstic. Consideracions prèvies.	14
3.3.2. Models teòrics per a l'anàlisi, la valoració i el pronòstic.	16
• Model per a l'avaluació de les capacitats parentals. J. Barudy.	16
• Guia pràctica per a la intervenció familiar. V. Escudero.	18
3.3.3. Factors de pronòstic.	22

7

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAlA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Drets Socials

Els processos
tècnics dels
Equips d'Atenció
a la Infància i
l'Adolescència
(EAIA)

Processos clau o
operatius de la fase
d'estudi

Anàlisi, valoració
i pronòstic

3. ANÀLISI, VALORACIÓ I PRONÒSTIC

3.1. Fitxa de procés

Anàlisi, valoració i pronòstic	
Objectiu (Finalitat o fites per assolir)	Avaluar la situació de l'infant/adolescent, les competències parentals i la situació sociofamiliar per valorar i decidir el pla d'intervenció i, si escau, les mesures protectores més adients en l'interès superior de l'infant/adolescent.
Definició (Breu descripció)	En aquesta fase, és el moment de contextualitzar, revisar i analitzar la informació més rellevant obtinguda en l'exploració diagnòstica per confirmar/desestimar o reformular les hipòtesis elaborades; tancar el procés d'exploració diagnòstica o planificar noves exploracions, si cal, per poder avaluar la situació de l'infant/adolescent i les competències parentals i prendre la decisió més adequada, en relació amb la proposta tècnica i/o administrativa. Formular el pronòstic adientment ajudarà a definir els objectius de la intervenció i els recursos que s'han d'incloure en el disseny i en el desenvolupament del Pla de millora, que serà l'inici del procés següent.
Entrades (Esdeveniments/documents que inicien el procés)	Presentació del cas a la reunió de l'equip interdisciplinari per a l'anàlisi de casos per part de la persona referent i coreferent, segons el guió de presentació (oral i/o per escrit).
Sortides (Esdeveniments/documents que es generen en l'execució del procés)	La decisió en relació amb la proposta tècnica i/o administrativa que cal implementar, i elaboració del pla de millora corresponent.
Responsable del procés (Càrrec/persona coneixedora del procés i que en valida les dades)	Referent i coreferent
Equip del procés (Professionals que intervenen o executen alguna acció directament en el procés)	Equip Interdisciplinari Direcció
Altres agents implicats (Professionals que no intervenen directament en el procés o no hi executen cap acció, però que hi conflueixen en algun sentit)	
Indicadors (Dades que aportin informació sobre la gestió del procés)	S'han fet tots els passos necessaris per obtenir la informació suficient en cada apartat per completar l'exploració, formular un pronòstic i prendre la decisió sobre la proposta tècnica i/o administrativa i el pla d'intervenció/millora.
Documentació de referència (Documents relacionats amb el procés)	<ul style="list-style-type: none"> • Model per a la valoració de les competències parentals de J. Barudy • Model per la valoració del sistema familiar: recursos i riscos, de V. Escudero • Materials d'elaboració pròpia dels EAIA
Eines informàtiques de suport (Aplicacions, bases de dades, etc.)	

9

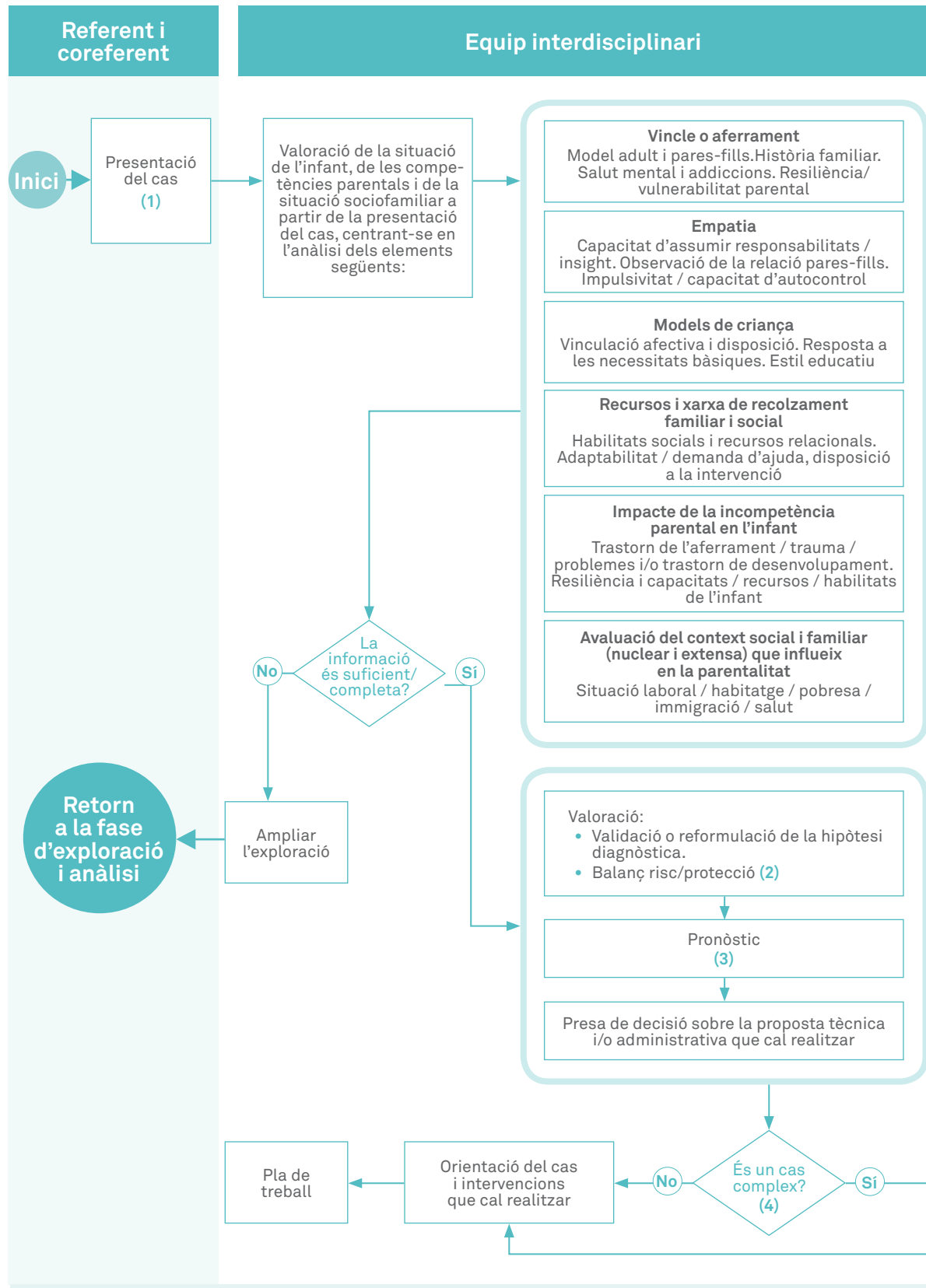
Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

3.2. Diagrama de flux i relat del procés d'anàlisi, valoració i pronòstic

10

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Direcció

Support en la presa
de decisions
(4)

Observacions/documents

(1) Segons el Guió de presentació del cas.

(2) Ponderació i balanç de l'equilibri entre els diversos factors de risc en la família i els recursos que podem activar en la família i el seu entorn, canvis necessaris i garantir l'estabilitat i la protecció necessàries.

(3) Factors de pronòstic: pàg. 22.

Altres elements:

- Valoració de la plasticitat estructural de la família, a partir de tres dimensions: emocional, relacional i simbòlica.
- Element autoreferencial i ressonàncies emocionals.
- Disponibilitat de la xarxa i recursos del territori.

(4) Les situacions complexes són inherents al context d'atenció social, ja sigui per qüestions intrínseques al cas, per cronicitat, perquè hi intervenen molts serveis o operadors socials, per la història institucional del cas, per posicions diferents dels serveis o els professionals, etc.

Davant la complexitat, hi ha diversos enfocaments possibles i pot haver més d'una hipòtesi de treball, amb la qual cosa es generen divergències tècniques.

La Direcció ha d'oferir suport i facilitar un marc de treball que faci possible el consens tècnic per a la presa de decisions i la intervenció.

Nota: Conceptes basats en els models de Jorge Barudy i Valentín Escudero.

11

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Accions	
<p>Anàlisi i valoració de la situació de l'infant, de les competències parentals i de la situació sociofamiliar</p>	<p>Agent responsable: Professionals de l'Equip Interdisciplinari</p> <hr/> <p>Descripció: Un cop la persona referent i coreferent ja han fet la presentació del cas i de la situació familiar a l'espai de reunió de l'Equip Interdisciplinari per a l'anàlisi del cas, els professionals estan en disposició d'iniciar l'anàlisi en profunditat de tota la informació que s'ha obtingut de l'infant/adolescent i la família en la fase d'exploració diagnòstica, per tal de poder fer una valoració global i prendre les decisions oportunes sobre les actuacions que cal portar a terme.</p> <p>L'anàlisi i la valoració s'hauran de fer sobre la base dels paràmetres següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tipus d'aferrament (en els adults i entre pares/mares i fills), història familiar, aspectes de salut, resiliència, vulnerabilitat familiar, etc. • Empatia, capacitat d'assumir responsabilitats, observació de la relació pares/mares-fills, demanda d'ajuda, capacitat d'autocontrol / impulsivitat en els adults, etc. • Models de criança • Recursos i xarxa de suport familiar i social • Impacte en l'infant/adolescent de la incompetència familiar • Avaluació del context social i familiar (família nuclear i extensa) que influeix en la parentalitat (situació laboral, habitatge, context de pobresa, migració, salut, etc.) <hr/> <p>Documentació associada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Documentació de referència sobre els models de J. Barudy i V. Escudero.</i> • <i>Bibliografia diversa de referència.</i>
<p>Decisió sobre si tenim informació suficient per fer l'anàlisi, la valoració i el pronòstic</p>	<p>Agent responsable: Professionals de l'Equip Interdisciplinari</p> <hr/> <p>Descripció: Decidir si tenim informació suficient per fer la valoració global i el balanç entre els factors de risc i els factors de protecció que presenta la família, i continuarem amb el procés de presa de decisions.</p> <p>Si no tenim la informació suficient, retornarem a la fase anterior d'exploració diagnòstica i ampliarem.</p>

Accions	
Anàlisi, valoració i pronòstic	<p>Agent responsable: Professionals de l'Equip Interdisciplinari</p> <hr/> <p>Descripció: Els professionals hauran de valorar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Si la situació de maltractament i desemparament es pot repetir, pot persistir, pot augmentar o pot desaparèixer en un futur. • Ponderar factors de risc/vulnerabilitat i els factors de protecció/competència presents. • Les conseqüències que aquesta situació ha tingut per a l'infant i el seu desenvolupament. • Les possibilitats de canvi de la família i de recuperabilitat de les capacitats parentals per tal d'avançar en la millora de la situació.
Decisió sobre la proposta tècnica i/o administrativa	<p>Agent responsable: Professionals de l'Equip Interdisciplinari</p> <hr/> <p>Descripció: Dependent de si el pronòstic és favorable o no, es prendrà la decisió més adequada per a l'interès superior de l'infant/adolescent i es plantejarà l'orientació del cas i la intervenció que calgui realitzar.</p>
Estimació de la complexitat del cas	<p>Agent responsable:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Professionals de l'Equip Interdisciplinari • Direcció <hr/> <p>Descripció: Les situacions complexes són inherents al context d'atenció social per qüestions diferents: característiques intrínseques del cas, cronicitat, intervenció de molts serveis o operadors socials, per la història institucional del cas, per les posicions dels serveis i el personal professional, etc.</p> <p>Aquests casos comporten dificultats i incerteses i són un repte per als professionals. Davant la complexitat, sempre hi ha diferents enfocaments possibles i pot haver més d'una hipòtesi de treball.</p> <p>Serà necessari actuar amb responsabilitat per generar un coneixement compartit, reconèixer límits i possibilitats i, tot i que en un equip poden haver-hi mirades diferents sobre el cas, cal trobar alternatives que permetin avançar en la intervenció a partir de les diferents hipòtesis de treball.</p> <p>La Direcció, per tant, ha de vetllar i oferir suport perquè aquest procés doni resultats i pugui fer emergir estratègies diferents, marcar prioritats i promoure mesures per obtenir el consens tècnic per a la presa de decisions i la intervenció.</p> <p>En aquestes situacions, la supervisió també pot ser un recurs útil, ja que aporta elements per desbloquejar, pot orientar noves vies d'intervenció tècnica i metodològica i, encara que no aporta solucions ni presa de decisions, facilita que emergeixin.</p>

3.3. Desenvolupament tècnic i documentació associada (protocols, informes, guions, etc.) directament relacionats amb el procés

Anàlisi, valoració i pronòstic

3.3.1. Inici del procés: reunió de l'Equip Interdisciplinari per a l'anàlisi de casos. Consideracions prèvies.

El procés d'anàlisi, valoració i pronòstic s'inicia en la reunió de l'Equip Interdisciplinari per a l'anàlisi de casos. És el moment de contextualitzar, revisar i analitzar la informació més rellevant obtinguda en l'exploració diagnòstica, amb la presentació prèvia de la persona referent i coreferent.

L'Espai d'Anàlisi Interdisciplinària és un espai tècnic de treball intern en què participen tots els membres que formen part de l'equip tècnic de professionals, més els directors dels EAIA, si escau.

L'objectiu principal és l'anàlisi en profunditat de tota la informació que s'ha obtingut de l'infant/adolescent i la família en la fase d'exploració diagnòstica, per tal de poder fer una valoració global i prendre les decisions oportunes sobre les actuacions que cal portar a terme.

És un espai tècnic col·lectiu i de reflexió per pensar, repensar l'atenció i aprofundir en temes que hi estiguin relacionats.

Aquest espai requereix certes condicions prèvies perquè pugui tenir lloc i ser funcional:

- Que es plantegi com un **espai tècnic entre membres d'un equip, on s'admeten i es respecten tots els punts de vista**, sense jutjar i en igualtat de condicions.
- Que es consensui prèviament amb l'equip el compromís d'una **escolta respectuosa** que generi un **clima de confiança** i sinceritat per a la presentació del cas.
- El plantejament de **l'anàlisi del cas és de servei i el focus és el cas, no la intervenció professional**.
- La **responsabilitat tècnica i la decisió** respecte el cas és del / de la professional **referent i coreferent**, que conjuntament **valoraran les alternatives plantejades**, de quina manera i quins nous elements (estratègies tècniques) **incorporen o no**, en l'orientació del cas.
- La **Direcció** intervindrà sempre que es tracti d'un **cas complex amb divergència tècnica**.

Entenem que les **situacions complexes** són **inherents al context d'atenció social**, ja sigui per qüestions intrínseques al cas o per la seva cronicitat, perquè hi intervenen molts serveis o operadors socials (casos multiassistits), per la història institucional del cas, per les posicions dels serveis i els professionals, etc. Aquests casos comporten dificultats i incerteses i sovint

suposen un repte per al personal professional. Davant de la complexitat, hi ha diferents enfocaments possibles i, per tant, sempre pot haver-hi més d'una hipòtesi de treball, la qual cosa pot provocar divergències tècniques.

Caldrà, doncs, actuar des del consens i la responsabilitat per generar un coneixement compartit, reconèixer límits i possibilitats, així com per trobar alternatives que comportin un aprofundiment tècnic que permeti avançar en la intervenció.

La **Direcció**, per tant, **ha de vetllar** perquè aquest **procés doni resultats**, oferir suport i facilitar un marc de treball que permeti: fer emergir estratègies diferents, marcar prioritats, promoure mesures i posar terminis límit. En definitiva, obtenir un **consens tècnic** per a la **presa de decisions** i la intervenció.

En aquestes situacions, un altre recurs de suport contemplat és la **supervisió** de casos que aporta elements per desbloquejar, pot orientar noves vies d'intervenció tècnica i metodològica i, encara que no indica solucions ni presa de decisions, facilita que emergeixin.

15

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

L'objectiu d'aquest procés d'anàlisi, valoració i pronòstic serà:

- Avaluar la situació de l'infant/adolescent, les competències parentals i la situació sociofamiliar per decidir/valorar quines mesures seran les més adequades en l'interès de l'infant.
- Confirmar, desestimar o reformular les hipòtesis elaborades.
- Tancar el procés d'exploració diagnòstica o planificar noves exploracions, si cal.

El **pronòstic** ha de permetre preveure:

- Si la situació de maltractament i desemparament es pot repetir, pot persistir, pot augmentar o pot desaparèixer en un futur.
- Ponderar els factors de risc/vulnerabilitat i els factors de protecció/competència presents.
- Les conseqüències que aquesta situació ha tingut per a l'infant i el seu desenvolupament.
- Les possibilitats de canvi de la família i de recuperabilitat de les capacitats parentals per tal d'avançar en la millora de la situació.

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

3.3.2. Models teòrics per a l'anàlisi, la valoració i el pronòstic

Des del punt de vista conceptual, considerem que el **model sistèmic relacional** facilita una aproximació i una comprensió útils del maltractament en la infància i l'adolescència.

Aquest model ens permet incorporar la complexitat i tenir present que en les disfuncions de la cura i el maltractament, es conjuguen múltiples factors i nivells, així com veure'n la interacció entre ells.

D'altra banda, el pensament sistèmic posa de rellevància la interdependència dels diferents sistemes que influeixen en l'infant/adolescent i la seva família, i afavoreix la comprensió del comportament de les persones, no només a partir de les seves característiques personals sinó també segons les relacions que estableixen amb els contextos en els quals estan immersos. Aquesta perspectiva implica analitzar els fenòmens humans en la seva complexitat contextual, a partir d'un enfocament multidimensional i circular.

L'exploració del sistema individual, familiar i social de l'infant/adolescent i la seva família ha de possibilitar fer una anàlisi, una valoració i un pronòstic de l'estat de l'infant/adolescent i de les capacitats i dificultats dels seus cuidadors.

Tot i que aquest model s'explica més àmpliament en l'apartat del marc conceptual del primer document d'aquest treball, ens sembla important fer una menció especial al model que proposa **Barudy** per a **l'avaluació de les competències parentals**, on inclou la valoració i l'anàlisi dels elements que considera significatius. Així com el que ens planteja **Escudero** en la seva **Guia pràctica per a la intervenció familiar**, on presenta l'equació de balanç i els paràmetres clau que la componen.

Considerem que ambdós autors aporten elements de reflexió molt vàlids i confluents que cal tenir en compte. A continuació fem un breu resum d'allò que creiem que és indispensable tenir present dels models esmentats i que proposem com a guia en aquesta fase de valoració i pronòstic.

Model per l'avaluació de les competències parentals.

J. Barudy

Barudy planteja l'anàlisi i la valoració de les capacitats parentals sobre la base dels paràmetres següents:

1. AFERRAMENT

- Valoració dels models d'aferrament de l'adult:
 - A través de l'examen de les narratives dels pares/mares sobre les seves històries infantils i familiars.

- Grau de resiliència parental.
- Vulnerabilitat parental.
- Consciència parental del dany patit.
- Avaluació de la salut mental dels pares i mares i dels problemes personals que poden afectar a la relació amb els fills/es.
- Avaluació de l'aferrament entre fills i pares: valoració de la qualitat de la relació infant-pares.

2. EMPATIA

- Avaluació de les capacitats empàtiques de l'adult mitjançant els seus nivells d'impulsivitat i autocontrol.
- Avaluació de la capacitat empàtica mitjançant l'observació amb els infants.
- Avaluació de la capacitat per assumir responsabilitats respecte a allò que passa als fills/es i les conseqüències dels seus actes en els infants.

3. MODELS DE CRIANÇA

Habilitats per satisfer les necessitats bàsiques, intel·lectuals, educatives i de socialització dels fills/es. Valoració de la qualitat de les cures que els pares i mares ofereixen als seus fills/es per tal de garantir la seva protecció i un desenvolupament sa.

- Capacitat de vinculació afectiva.
- Capacitat per respondre a les necessitats bàsiques (alimentació, salut, vestimenta, habitatge, seguretat, necessitats especials, etc.).
- Capacitat de vinculació i de respondre afectivament a les necessitats de l'infant.
- Actitud vers els fills/es.
- Capacitat de diferenciar l'infant com un subjecte amb vida pròpia.
- Educació.
- Disponibilitat afectiva.
- Capacitat per posar límits.
- Rol adequat respecte als fills/es.

4. RECURSOS I XARXA DE SUPORT FAMILIAR I SOCIAL

- Capacitat i habilitats socials per relacionar-se amb la seva xarxa natural de suport.
- Capacitat i habilitats socials per relacionar-se amb la xarxa institucional i de serveis.
- Presència o no de comportaments antisocials.

17

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIÀ)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

- Valoració de les habilitats per demanar ajuda i beneficiar-se dels recursos i serveis. Capacitat per establir aliances terapèutiques amb el personal professional d'ajuda.
- Influència positiva o negativa de les fonts de suport social sobre l'infant i les competències parentals del seu cuidador/a.
- Impacte de la intervenció professional sobre la parentalitat.

5. IMPACTE DE LA INCOMPETÈNCIA PARENTAL

- Trastorns de l'aferrament en l'infant/adolescent.
- Presència de processos de trauma com a conseqüència dels maltractaments.
- Presència de trastorns del desenvolupament en l'infant/adolescent com a conseqüència dels maltractaments.

6. AVALUACIÓ DELS CONTEXTOS SOCIALS I FAMILIARS QUE INFLUEIXEN EN LA PARENTALITAT POSITIVA

- Processos migratoris.
- Factors d'estrès provinents de l'entorn social.
- Condicions de l'habitatge (amuntegament, seguretat, desnonament, canvis freqüents, etc.).
- Condicions i situació laboral (tipus de feina, ingressos, horaris, desplaçaments, conciliació, conflictes, etc.).
- Condicions i situació econòmica (objectes superflus, postergar despeses essencials, no cobertura de necessitats bàsiques, etc.).
- Característiques del barri i la comunitat.
- Problemàtica amb la justícia.
- Estat de salut del pare i la mare.
- Estat de salut dels fills/es.
- Conflictes intrafamiliars.

Guia pràctica per a la intervenció familiar.

V. Escudero

Escudero planteja que, per valorar el sistema familiar amb l'objectiu de decidir i executar la intervenció més adient amb la família, s'han de considerar aquests quatre paràmetres:

1. Com se succeeixen i interaccionen els factors de risc en la família.

2. Quins recursos podem activar en la família i el seu entorn per produir canvis que propiciïn l'estabilitat i la protecció necessàries.
3. Quin és l'equilibri que es produeix en la família entre els recursos protectors que es donen en el sistema i els factors que estan mantenint una situació problemàtica de risc.
4. Quins indicadors de cronicitat i de crisi es donen en la situació problemàtica de la família particular amb la qual estem treballant.

Així mateix, presenta l'equació de balanç, metàfora matemàtica que serveix per entendre el balanç en el funcionament d'un sistema familiar i que representa l'equilibri entre els factors que mantenen el problema i els recursos de la família per generar canvis.

$$\left(\frac{\text{erc}}{\text{emp}} \right)^{\text{temps}} \geq 1$$

erc
 estructura de recursos
 per al canvi

emp
 estructura que manté
 el problema

19

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Estructures que mantenen el problema (emp):

Són el conjunt de condicionaments personals, interaccionals i socials que estan mantenint la **situació de risc** amb la qual estem treballant.

S'inclouen:

1. Els **condicionants biològics**: malaltia, limitacions, addiccions, etc.
2. Els **condicionants psicològics**:
 - Dificultats **d'aferrament** en la relació actual dels infants/adolescents amb els seus pares o cuidadors.
 - Dificultats d'aferrament infantil dels pares en la seva infància.
 - Un altre aspecte que sempre s'hauria de tenir en compte és tot allò relacionat amb respostes psicològiques (en els menors i en els pares) que puguin ser expressió d'experiències traumàtiques.
3. Els **condicionants relacionals** que poden contribuir a mantenir el problema acostumen a estar relacionats amb:
 - Relacions conflictives.
 - Escalades d'agressivitat.
 - Conductes d'evitació interpersonal.
 - L'anàlisi de tot tipus de patrons interpersonals que en lloc de produir solucions mantenen o agreugen el problema.

- Manca de límits intergeneracionals.
- Coalicions negatives.
- Manca d'adaptació dels rols familiars a circumstàncies especials.
- Intents de solució que no funcionen, etc.

4. Els **condicionants socials** que podem descriure com a “factors contextuals”. Té una rellevància especial fer una anàlisi de les limitacions que imposa un context de pobresa i un context d'aïllament.
5. La **resposta a la intervenció inicial**, element extern però de gran importància, ja que una resposta positiva de col·laboració i aliança davant la situació inicial d'intervenció pot ser determinant per generar canvis; igualment, una resposta molt negativa i conflictiva cap als serveis d'ajuda inicial pot agreujar el conjunt d'interaccions que manté el problema.

20

Drets Socials

Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

Estructura de recursos per al canvi (erc):

Són el conjunt de condicionaments que tenen a veure amb l'estructura de recursos per al canvi i que inclouen els factors de protecció que es poden activar en la família. Són també el producte o la interacció de factors biològics, psicològics, relacionals i socials, als quals afegim la possibilitat d'aconseguir una aliança de treball amb la família pel procés d'intervenció. Són els següents:

1. Els **recursos biològics** constituents dels recursos humans del sistema familiar.
2. Els **recursos psicològics** de tots els membres de la família, menors i adults, que poden ser una “palanca” per generar canvis en la situació problemàtica. És important conèixer:
 - L'**aferrament** entre els pares i els infants/adolescents.
 - Tot allò que s'associa a les expressions d'**afecte**.
 - Una **motivació** autèntica per generar canvis que garanteixin el benestar dels infants i de la família en general.
3. En els **recursos relacionals** incloem:
 - Les conductes de cura dels infants.
 - Totes les pautes de la família nuclear i extensa que puguin afavorir el desenvolupament afectiu i la maduració dels infants.
 - Totes les interaccions entre germans que afavoreixin la protecció i una cura adequada.
 - En general, tots els patrons d'interacció familiar que puguin activar-se per desbloquejar la situació problemàtica de la família.
4. La **xarxa de suport**: recursos en l'àmbit social, configurats pel context que

emmarca les pautes de comportament que constitueixen el nucli de la intervenció. És especialment important la xarxa de suport social (família extensa, amics, associacions, etc.), que pot fer costat a la família en la seva tasca de produir canvis.

5. **L'aliança de treball amb la família:** valoració de la col·laboració que puguem establir amb la família per a la intervenció i que constitueix l'aliança de treball.

S'han d'explorar i definir tant els **recursos per al canvi / potencialitats (erc)** com les estructures que mantenen la **situació de risc / problemàtica familiar (emp)**.

Si és possible mobilitzar els recursos propis de la família per generar canvis en l'estructura que manté el problema, estarem davant d'un **bon pronòstic**. Si hem de planificar la intervenció sota la consideració de severitat o cronicitat, en la qual la valoració dels recursos per al canvi és molt inferior a la valoració que fem del manteniment del problema, ens trobem davant d'un **pronòstic negatiu**.

L'**essencial** d'aquest **mètode de valoració del sistema** és que posem com a **objectiu central** conèixer l'**equilibri del sistema familiar i no només l'existència de determinats factors de risc**. La metàfora de l'equació ens ajuda a recordar la importància de **valorar aquest equilibri**, que és particular de cada família, **entre recursos i potencialitats i problemes i indicadors de risc**.

Un altre element és el **factor temps**, que cronifica una situació de desequilibri i, per tant, l'agreuja. I, en sentit invers, estabilitza una situació d'equilibri i crea garanties d'estabilitat i resiliència. **Introduïm el factor temps mitjançant dues preguntes:**

- Hi ha indicadors de cronicitat en l'estructura que manté el problema?
- Hi ha indicadors de crisi en la situació actual de la família?

Aquestes preguntes estimulen l'exploració acurada del context i la història de la família, així com la influència de determinats esdeveniments vitals relacionats amb les crisis: esdeveniments vitals i fets estressants, com ara la mort d'un ésser estimat, una separació obligada o traumàtica, canvis d'habitatge per desnonament o similar, pèrdua d'ocupació, presó, etc.

Drets Socials

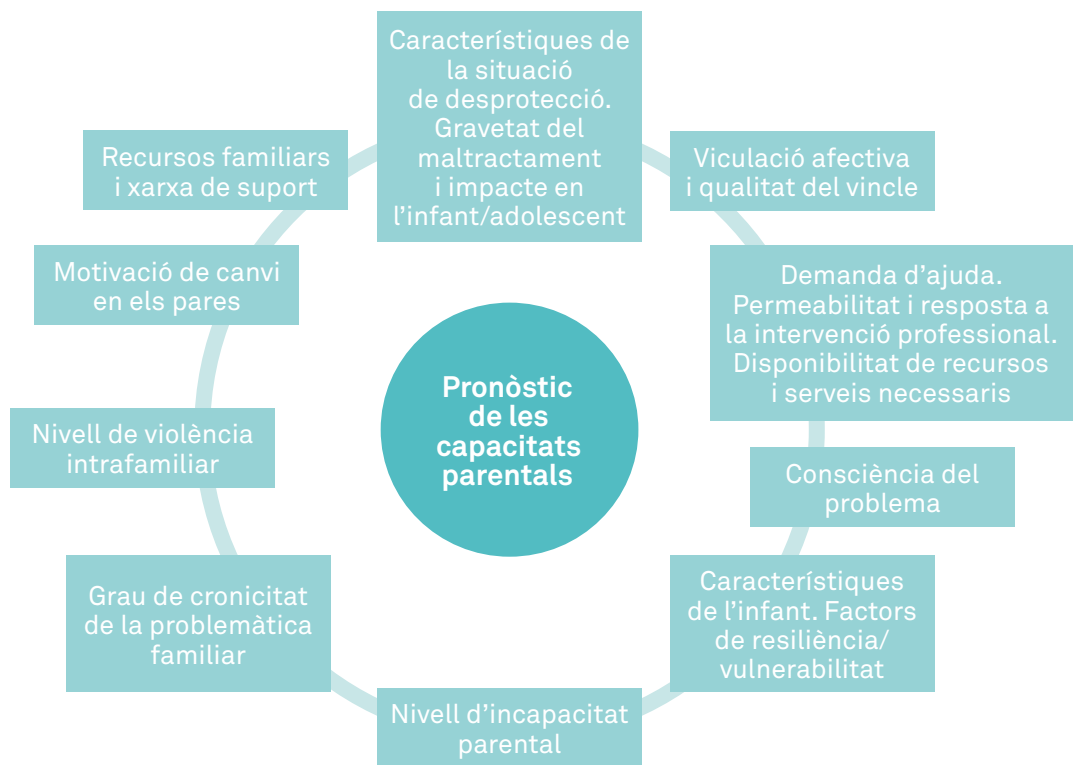
Els processos tècnics dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic

3.2.3. Factors de pronòstic

Alguns autors¹ fan referència a l'existència de certes variables importants que, interrelacionades, permeten preveure les possibilitats i probabilitats que els pares siguin capaços o no de realitzar canvis, millores o aprenentatges en les seves habilitats parentals per poder atendre suficientment les necessitats dels seus fills/es i assegurar-ne la seguretat i el benestar en els terminis de temps necessaris.

És igualment rellevant tenir present, en el moment de la valoració i l'anàlisi, els factors de fragilitat, els factors de risc de maltractament i els factors de protecció, que es recullen en el *Protocol tècnic. Estudi, diagnòstic i valoració. Infància i adolescència en situacions de risc de maltractament* i que ens han de permetre fer el balanç entre els uns i els altres per tal de determinar el nivell de fragilitat i risc de maltractament, així com les possibilitats de recuperabilitat per l'exercici de la parentalitat.

És important, també, fer referència a l'**Ordre BSF/331/2013**, per la qual s'aproven les **l·listes d'indicadors i factors de protecció dels infants i els adolescents** i que també inclou els **factors de pronòstic**. Aquesta ordre està estructurada en un text on es determinen l'objecte, les l·listes de regulació, els destinataris i les mesures de suport i desenvolupament, i en tres annexos que contenen, agrupades per

¹ M. I. Arruabarrena i J. de Paúl. *Classificació de variables*.

matèries, les llistes estandarditzades de situacions i observacions que el personal professional ha de fer servir, segons els casos, per detectar i valorar adequadament la possible desprotecció o el maltractament dels infants i els adolescents.

Altres autors² exposen els elements de pronòstic següents:

1. La **plasticitat estructural de la família**, és a dir, la seva capacitat per organitzar-se i adaptar-se a les noves situacions. Atès que el nostre model d'intervenció és fa des de la **interacció**, avaluem aquesta plasticitat/rigidesa en **tres dimensions**:

- **Emocional:** la família té capacitat d'empatitzar amb el dolor de l'altre, els pares poden reconèixer el dolor de l'infant.
- **Relacional:** la família pot canviar de posició respecte a la posició inicial amb què va arribar, pot millorar les relacions de vinculació entre els seus membres, permet processos d'individuació i diferenciació, pot establir relacions externes amb la xarxa de suport tant familiar com professional, etc.
- **Simbòlica:** la família és capaç de fer una narració diferent del que va passar, per tant, hi ha una diferència entre el relat inicial i l'actual, és a dir, hi ha un canvi després de la intervenció del personal professional.

2. **L'element autoreferencial:** la relació que s'estableix entre el personal professional, l'infant/adolescent i la seva família també és un element important. Quan el professional troba la posició adequada amb la família hi ha un millor pronòstic. El pronòstic mesura la capacitat de la intervenció, que té a veure amb la família i també amb el personal professional. Les **ressonàncies emocionals**, que incorporen les sensacions i emocions del personal professional, són un instrument de treball. Això suposa visibilitzar-les i entomar els conflictes que puguin sorgir.

3. Finalment, cal tenir en compte també **l'anàlisi de la xarxa** i la **disponibilitat dels recursos del territori**.

A partir d'aquí i **d'acord amb tot el que s'ha exposat**, podem **fer una avaluació de la situació de l'infant/adolescent i la seva família** que ens ha de **permetre prendre la decisió** més adequada sobre la **proposta tècnica i/o administrativa**.

Un **bon pronòstic** ajudarà a **definir els objectius de la intervenció i els recursos que s'han d'incloure en el disseny i en l'elaboració del Pla d'intervenció**, que serà l'inici del procés següent.

² Material de formació. B. Albizu i professionals dels EAIA de Barcelona.

BCN

**Els processos tècnics
dels Equips d'Atenció
a la Infància i l'Adolescència
(EAIA)**

Processos clau o operatius de la fase d'estudi

Anàlisi, valoració i pronòstic